

ULUSLARARASI YANLIŞ ALGILAR VE DOĞRU İSLAM SEMPOZYUMU

Sanlıurfa, 28-30 Ekim 2016

Muhammed Ali YAZIBAŐI*

Dinler, insanların hem bu dünyada hem de ahirette mutlu ve huzurlu olmaları için gönderilmiştir. Allah, dinin muhataplarına emir ve yasakları bildiren kitap ve suhurlar göndermiştir. Kitap ve suhurları açıklamak üzere de o toplumun içerisinden peygamber seçmiştir. Dinlerin sonuncusu da İslam'dır. Allah bu dinin emir ve yasaklarını bildirmek üzere Kur'an-ı Kerim'i, kutsal kitabındaki muradını açıklaması için de Hz. Peygamber'i görevlendirmiştir. Dolayısıyla Kur'an-ı Kerim ve Hadis İslam'ın kaynağını oluşturmuştur.

Kur'an ve Hz. Peygamber'in söz ve davranışlarının insanlığın hizmetine sunulmak üzere İslam âlimlerince yorumlanmıştır. İlerleyen zaman içerisinde söz konusu iki kaynağıba bağılı kalarak Tefsir, Akaid, Kelam gibi birçok İslami ilimler ortaya çıkmıştır. İslami ilimler alanındaki branşlaşmaların artması, bilimsel ve teknolojik gelişmeler, buna bağılı olarak da insanların dünyaya bakış açıları, olayları algılama biçimleri, insanların sosyal hayatta karşılaştıkları problemler Kur'an ve Hadis'in farklı şekillerde yorumlanmasına, algılanmasına neden olmuştur. Bu farklı yorum ve algıların bazıları İslam'ın temel kaynaklarının özünden gittikçe uzaklaşmaya neden olmuştur. Yaptıkları her şeyi İslam dini adına yaptıklarını iddia eden, kendilerini biricik, yegâne dinin sahibi olarak gören, İslam'ın asıl çizgisinden ayrılıp ifrat ve tefrite sapan çok sayıda fırkanın varlığı tarihsel bir gerçekliktir.

İslam hakkında yanlış algı ve yorumların ortaya çıkmasındaki diğere bir neden de Batılıların bütün dünyada İslam aleyhine yapmış olduğı algı yönetimidir. Özellikle 11 Eylül olayı sonrası islamofobi bilinçli olarak sinema, gazete, internet, tv gibi basın-yayın organları aracılığı ile dünyanın her yerine yayılmaya çalışılmıştır. Bu durum İslam'ın yanlış anlaşılmasına ve yorumlanmasına neden olmuştur. Yurtdışında ve yurtiçinde İslam hakkında oluşturulmaya çalışılan bu yanlış algıların tarihsel süreç içerisinde nasıl başladığı, hangi alanlarda yoğunlaştığı, fert, aile, toplum ve topyekûn ümmeti nasıl etkisi altına aldığı, bu yanlış algılara karşı doğru İslamiyet'in ortaya koyduğı kriterleri ve perspektifleri ortaya koymayı hedeflemesi bakımından Uluslararası Yanlış Algılar ve Doğru İslam Sempozyumu önemli bir boşluğu doldurmuştur.

*Yrd. Doç. Dr., Kırıkkale Üni. İslami İlimler Fakültesi, e-mail: muhammetaliyazibasi@mynet.com

Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi tarafından düzenlenen "Uluslararası Yanlış Algılar ve Doğru İslam" başlıklı uluslararası sempozyum Diyanet İşleri Başkanlığı (Şanlıurfa İl Müftülüğü) ve Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi'nin desteği ile 28-30 Ekim tarihleri arasında Şanlıurfa'da gerçekleşmiştir. Yetmişden fazla bilim adamı ve entelektüelin katıldığı sempozyumiki gün devam etmiştir. Uluslararası Yanlış Algılar ve Doğru İslam Sempozyumu'nda İslam ve Kur'an; Nübüvvet, Hz. Peygamber ve Sünnet; İslam ve Batı; İslam ve Cihad; İslam ve Irkçılık; Tefsir; İslam Hukuku; Hadis; Tasavvuf; Felsefe ve Din Bilimleri; Dünya ve Ahiret Dengesi; İslami Hareket ve Şiddet; İslam, Sevgi ve Aile başlıklarını taşıyansekiz oturum gerçekleşmiştir.

Sempozyumda Kuran'ın Yorumunda Siyak ve Sibaka Riayet Edilmemesinden Kaynaklanan Yanlış Algılar; Emevi İslâm'ı Söylemi Üzerine Bazı Düşünceler; Çağımızda İslâm Bütünlüğü Karşısında Kur'an ve Sünnet Birlikteliğini Sona Erdirme Çabaları; Kadiyanilikte Yanlış Nübüvvet Anlayışı, Sünnetullah Kavramından Hareketle Mucizelerin İmkânsızlığı Algısı; İlk Dönemden Günümüze Hz. Peygamber Aleyhtarlığının Temel Karakteri; Batı Medyasında İslâm ve Hz. Muhammed (sa) Tasavvuru; Sentetik Korkudan Terörize Edilmiş Gerçek Kıtâl Ayetlerine: İslamofobi ve Medeniyet Problemi; Yanlış Anlaşılan Sevimli Bir Kelime: Cihad; Fitne Kavramının Bazı Yorumlarının Yanlış Cihat Algısının Oluşmasına Etkisi, Tekfir, Tadmil ve Cihad Üçgeninde İslâm, Hakikat ve Tasavvurlar; İslâm'ın Irkçılığa Karşı Tutumu; İslâm'ın Asabiyete Bakışı; Te'vil mi, Tahrif mi? Politik Düşünce Eksenli Kur'an Ayet ve Kavramları Bağlamında Modernist Algının Eleştirisi; İşârî Tefsirde "Yorum-Algı" Problemi ve Pratik Sonuçları; Subjektif Tefsirlerde Algısal Sorunlar ve Bu Sorunların Kaynağı; Tefsirde Yozlaşmaya Bir Örnek Olarak İnsanın Yaratılışı Meselesine Getirilen Subjektif Yorumlar; Savaş Hukuku ve Ahlakı; Bir Dindarlık Algısı Olarak İhtiyatî Tutum'un Fikhî Tahlili; Fıkıhta Ölçülülük İlkesinin İslâm'ın Doğru Algılanmasına Katkısı; Fikhî Hükümlerin Tesisinde "Sünnet"İN Değeriyle İlgili İndirgemeci Yaklaşımın Eleştirisi; Hadisi Doğru Anlamak -Örnek Bir Uygulama; Hadis Karşıtlığının Tarihi Arka Planı ve Günümüze Olumsuz Yansımaları; Hz. Peygamber Örneğinde Algı Yönetimi ve İrcâf (Menfi Propaganda); Sahabe ve Tâbi'nin Sünnet / Hadîs Karşıtlarına Yönelik Tavırlarına Dâir Rivâyetlerin Tesbiti; Yanlış Hadis Algısı ve Etkileri: Sahih İslâm Anlayışının Önündeki Engel Yanlış Hadis Yorumu/ Anlayışı; Tasavvuf Kültüründe Dua Algısının İnsan Üzerindeki Müsbet Etkileri; Müsbet ve Menfi Yönleriyle Tasavvuf Hareketleri; Yanlış Şefaât Algılarını Düzeltmeye Katkı Açısından Şefaatin Dua ve Velayet ile İlişkisi; Kur'ân ve Sünnet'e Göre Ölünün Tasarrufu; Mutasavvıfların Kur'ânî Kavramlara Getirdiği Yorumlar ve Alan Dışının Yarattığı Algı; Modern Düşüncenin Verilerinden Yola Çıkararak Yapılan Yanlış Din

Yorumları Üzerine Bir İnceleme; İbn Haldun'a Göre Hilafetin Saltanata Dönüşmesinin Anlamı, Doğrular-Yanlıklar; Düşünce-Eylem İlişkisi Açısından Din Algısı Üzerine Felsefi Bir Değerlendirme; Felsefe-Din- Bilim İlişkilerindeki Yanlış Anlamalar ve Gazali Örneği; Müslüman Toplumlarda Dünyevileşme" Üzerine Paradigmatik Bir Okuma: Aidiyet ve Mensubiyet Kodlarının Değişimi; Kur'an'da Dünya Algısı; Dünya ve Ahiret Dengesi; İman Hakikatinin Amel/Ahlaka Yansımaları ve Müslüman İman Algısındaki Yanlışlar ve Nedenleri; Pratik Boyutlarıyla Tekfir - İman ve Amel İlişkisi Bağlamında; Cihad-Şiddet Bağlamında Gayrimüslimlerle İlişkilere Dair Yanlış Algılar ve Siyer Açısından Değerlendirilmesi; İslâm İnancında İ'tidal ve İstikamet Çizgisi; Çağdaş Bazı İslami Hareketlerdeki Yanlış Algılar ve Şiddet Sorunu; Din, Değerler ve Aile İçi Şiddet Döngüsü; Ailede Yozlaşma ve Şiddetin Nedenleri; Ailede Yozlaşma ve Şiddet gibi konuların yanında ülkemizde son dönemde cereyan eden olayların dini kavramlarımız ve din algımıza olumsuz etkileri farklı disiplinlere mensup bilim adamlarınca tartışılmıştır.

Sempozyum, şehitler için saygı duruşu, İstiklal Marşı ve Kuran-ı Kerim tilaveti ile başladı. Daha sonra protokol konuşmalarına geçildi. Açılış konuşmasını sempozyumun ev sahibi olarak Harran Üniversitesi İlahiyat Dekanı Prof. Dr. Murat Akgündüz yaptı. Akgündüz konuşmasında, "Üç buçuk ay önce hepimiz İslam'ı yanlış algılayan grubun din adına neler yaptığını bizzat müşahade ederek yaşadık. Biz de üniversite olarak halkımızı bu konularda uyarmak ve bilinçlendirme adına bu sempozyumu düzenliyoruz" dedi. Konuşmalarını yapmak üzere kürsüye gelen Harran Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ramazan Taşaltın, "İki gün devam edecek sempozyumdan ülkemizin geleceğine ışık tutacak çok güzel fikirlerin çıkacağına inanıyorum. Farklı fikir ve düşüncelerin yoğun olarak tartışılacağı bir ortamda ilahiyat fakültesinden çok şey bekliyoruz. İlahiyat Fakültesi'nin diğer fakültelere göre daha çok çalışmasını, bizi yönlendirmelerini istiyoruz. Üniversiteye ışık olmasını ve bu ışığı halkımıza yansıtmasını bekliyoruz. Biz doğru islamiyeti anlatmaya çalışmalıyız. Ama daha da önemlisi kendimizden başlayıp doğru İslamiyeti yaşayarak örnek olmalıyız." diye konuştu. Sempozyum açılış programına katılan Şanlıurfa Milletvekili Dr. Halil Özcan konuşmasında; "Tarih boyunca birçok tarikat ve cemaat çıkmıştır. Şanlıurfamız'da böyle bir sempozyumun icra edilmesi çok anlamlıdır. İslam ümmeti üzerinde oynanmak istenen oyunlar birlik ve beraberlik içerisinde bitireceğiz" dedi. Son olarak da Şanlıurfa Vali vekili Ahmet Yıldız, "İslam dinine göre hakikat Allah'ın kitabı Kuran-ı Kerim ve peygamberimizin sünnetidir. Kim Allah'ın kitabını ve peygamber efendimizin sünnetini kendi hayatına uygularsa hakikate o kadar yaklaşır, kim uygulamazsa hakikatten o kadar uzaklaşır. Peygamber efendimizin yolunu izleyen, yaşantısını örnek alan insanlar elbette olmuştur. Bunlar Allah'ın dostu olarak etrafı aydınlattılar" diyerek Kur'an ve Hadisin Müslümalara kazandırdıklarına vurgu yaptı.

Sempozyum, İlahiyat Fakültesi Öğretim üyesi Prof. Dr. Musa Kazım Yılmaz "Kur'an ve Sünnet Karşısında Müslümanların Tutumu" adlı açılış konferansı ile başladı. Konuşmasında Hz. Peygamber'in sünnet ve hadislerinde edebî önemine dikkat çeken Yılmaz "Allah, edebî her türlüşünü habibinde celp etmiştir. Aslında onun sünnetini terk eden edebî terk etmiş olur, buda insanîyet için büyük bir noksanlıktır." dedi.

Sempozyumda sunulan bildirilerin geneline bakıldığında Hadis ve Sünnet ağırlıklı bir görüntü hakimdi. Bildirilerin içeriklerine bakıldığında ise gerek Batı'da gerekse ülkemizde akademik çalışmalarda bulunan bilim adamlarınca gündeme getirilen İslam'da cihad, terör, tekfir, taddil, ırkçılık, asabiyet, nübüvvet, sünnet, hadis, mehdi ve mesih gibi insanların kendi düşünce ve ideolojilerine göre yorumladıkları kavramların yer aldığı dikkat çekmektedir.

Yukarıda zikredilen konular günümüzde cereyan eden dinin yanlış algılanması, dini kavramların yanlış yorumlanması veya içeriklerinin boşaltılması gibi problemlere çözüm olması bakımından oldukça isabetli başlıklardır. Sempozyumda içi boşaltılan veya kasıtlı olarak İslam'ın ruhuna ters bir şekilde yorumlanan kavramlarla ilgili pekçok sayıda bilimsel açıklama yer almaktadır. Bunlardan sadece iki örneğe kısaca yer vermek istiyorum. Birincisi cihad kavramıdır. Öncelikle cihad kelimesinin gayret etmek, mücadele etmek, çabalamak ve başarmak gibi anlamları içerdiği ifade edildi. İslam'ın insanlığa barış, huzur ve mutluluk getirmek üzere gönderildiğine vurgu yapıldı. Temel felsefesi bağışma ve affedicilik olan bir dinin terör ile anılmasının uygun olmayacağına dikkat çekildi. Ayrıca Kur'an-ı Kerim'de cihad kavramının geçtiği ayetler siyak-sibak, Kur'an-ı Kerim'in bütünlüğü, ayetin nüzul sebebi gibi değişkenler gözönünde bulundurularak değerlendirildiğinde kavramın bilerek, keyfi ve kasıtlı olarak insan öldürme anlamına gelmeyeceği görüşüne yer verildi. Örnek vermek istediğim ikinci örnek Hadis'in İslam dininin temel kaynağı olup olamayacağı hususudur. Ülkemizde son dönemlerde Kur'an-ı Kerim varken Hadis ve Sünnet'in kaynak olamayacağını savunan Kuraniyyûn ismiyle bir düşüncenin yükseldiği ifade edildi. Bu görüşü savunanlara göre Müslümanlar eğer bir problemle karşılaşsın müracaat edecekleri tek kaynak Kur'an-ı Kerim'dir. Çünkü Allah herşeyi Kur'an-ı Kerim'inde söylemiştir. Günümüzde oldukça yaygın olan bu düşüncenin aslında İslam'ın ruhuna uygun olmadığı ifade edilmiştir. Çünkü Kur'an'da olmadığı halde yapılması haram olan uygulamalar bulunmaktadır. Mesela Kur'an'da evlenilmesi haram olan bayanlar Nisa suresinin 22. ve 23. ayetlerinde sıralanmaktadır. Bu listede torun ifadesi geçmemektedir. O halde insanların torunları ile evlenmesi caiz midir? sorusu akla gelmektedir. Bunun için tevatür seviyesinde olan, Kur'an'ın ruhuna uygun, günümüz gerçekleriyle bağdaşan ve bilimsel gerçeklerle ters düşmeyen Hadisleri yoksaymak

mümkün değildir. Çünkü ahkam ayetlerinin açıklanmasında yüzde doksan hadislerin payı bulunduğu ifade edildi. Bu konuda en can alıcı ifade "Hadis'in Kur'an'a ihtiyacından çok Kur'an'ın Hadise ihtiyacı vardır." cümlesi olmuştur. Sempozyumda Hadis karşıtlığı söylemi ile ancak Hz. Peygamber'in yetki alanını tespit edilirken Kur'an'ı gözönünde bulundurmamakla aşılacağı görüşüne yer verildi.

Değerlendirme oturumunda üç konuya değinilmiştir. Birincisi, insanların düşünceleri ne olursa olsun onların küfür ile itham edilmemesi gerekmektedir. Bu durum onların doğru olduğunu kabul etmek anlamına gelmemelidir. Vatanın ve milletin bütünlüğüne, insanlar arasında ifsadın yayılmasına neden olmadıkları sürece onları kültürümüzün ve medeniyetimizin bir zenginliği olarak görmek gerekmektedir. Bizim bildiklerimiz doğru bunun dışındakiler yanlıştır diyerek insanları ötekileştirmek hem kültürel hem de bilimsel gelişmelerin gelişmesine, toplumda huzurun tesisine engel olacağı görüşüne yer verilmiştir.

İkinci konu Türkiye'de hadis ve sünnete karşı başlatılan olumsuz yorumlardır. Bazı çevrelerhadislerin zahirine bakarak onları yanlış yorumlamaktadır. Bazıları da bize Kur'an yeter, Kur'an'da her şey var diyerek hadisi delil olarak kabul etmemektedir. Oysaki "Allah Rasulu neyi emretmişse onu yapı, neyi yasaklamışsa ondan sakının" (Haşr suresi/7. ayet) ayeti ile Hz. Peygamber'in hadislerinin İslam'ın ana kaynaklarından biri olduğunu göstermektedir.

Değerlendirme oturumunda ifade edilen üçüncü konu sempozyumdaki bildirilerin teknik yönleri ilgili olmuştur. Sempozyumda sunulan bildirilerin içerikleri ile başlıklarının uyumlu olmasına dikkat edilmesine dikkat çekilmiştir. Bildirilerin sunumunda dinleyicilerin dikkatlerini çekmek, konuların iyi anlaşılmasını sağlamak için görselliğe geniş yer verilmesi gerekmektedir. Bunun için de bildirilerin powerpoint slayt sunumu şeklinde yapılmasının daha etkili olacağına değinilmiştir. Ayrıca bildirilerde kullanılan dilin bilimsel ve anlaşılır olması, kaba, incitici, küçük düşürücü söylemlere yer verilmemesi gerektiği ile ilgili hususlara dikkat çekilmiştir.

Sempozyumun üçüncü gününde kültürel ve turistik faaliyetlere yer verilmişti. Gezi öncelikle Şanlıurfa dışında Harran ziyareti ile başladı. Ziyarete dikkat çeken yapıların başında külah biçimindeki, kemik kubbeli harran evleri gelmekteydi. Daha sonra Harran Üniversitesi, Harran Kalesi, Mecma Kapısı, Firdevs Camüharran Ulu Camii (Sin Mabedi/Tapınağı), Harran Höyüğü, Şeyh Yayha Hayat el-Harrani gibi yerler hakkında bilgi edinme şansı elde ettik. Harran gezisi

tamamlandıktan sonra Şanlıurfa Őehir merkezine d6n6ld6. Őehir merkezinde baŐta Balıklı G6l olmak 6zere gezilmesi ve g6r6lmesi gereken yerler geziye katılanlar tarafından ziyaret edildi. Gezi boyunca gidilen yerler hakkında verilen doyurucu ve doğru bilgiler misafirleri hem heyecanlandırđı hem de mutlu etti. Gezi sayesinde cennet vatan 6lkemizin k6lt6r, sanat, bilim ve mimari alanında ne kadar zengin birikime sahip olduğunun farkına varmıŐ olduk. Sonuç olarak da, gerek sempozyum, gerekse gezi boyunca elde ettiğimiz birikimlerimizle biliŐsel ve duyuŐsal bakımdan tatmin olmuŐ bir Şekilde g6rev yerlerimize d6nm6Ő bulunuyoruz.